

rada, istražuje primjerice sudbinu Židova i u ostalim zemljama nastalima nakon raspada kraljevine Jugoslavije. U tom je smislu aktualna usporedba o položaju Židova u NDH i Nedićevoj Srbiji, u kojoj autorica pokazuje činjeničke podatke o uništenju $\frac{3}{4}$ židovske populacije u NDH, ali i gotovo čitave židovske populacije u Nedićevoj Srbiji. Autorici nije nakana biti agent “prohrvatske” pozicije koja bi minorizirala židovska stradanja u Hrvatskoj, a uvećavala kod susjeda, nego te podatke navodi u kontekstu akcije spašavanja hrvatskih Židova od strane brojnih pojedinaca i skupina čije je najvažnije ime nadbiskup Stepinac, koji su odlučujuće doprinijeli, što ona izričito tvrdi, da židovska zajednica u Hrvatskoj nije u potpunosti uništena. Indirektno ta usporedba već po sebi dovodi u pitanje etabriranu poziciju koja propituje progon Židova u navodnoj fanatičnosti “vlastitog hrvatskomu biću”, nasuprot humanijoj praksi drugih naroda koji zahtijevaju pokajanje od strane hrvatskoga naroda te posebno Katoličke crkve. Naravno da hrvatski narod ne bježi od povijesne težine zločina koji su se dogodili u njegovo ime i formalno u ime Hrvatske, te se upravo u tom smislu želi podvrgnuti cjelovitoj prosudbi događaja i osoba, a ne nekritički nositi kompleks nacionalne krivnje.

Zaključno, knjiga Esther Gitman afirmativno je znanstveno svjedočanstvo djelovanja nadbiskupa Stepinca u teškim vremenima, vremenima čiju je težinu autorica sama osjetila u djetinjoj dobi i iz toga iskustva visoko vrjednuje zauzimanje onih koji su bili stupovi borbe za ljudska prava. Bilo bi naravno pretenciozno reći da je u tom izrazu *stup* (eng. *pillar*) autorica svjesno ponudila i dodatnu sadržajnu asocijaciju Stepinčeva uzdizanja na kardinalsku čast (lat. *cardo*, “stup”), no otkriveni izvori i svjedočanstva objavljeni u ovoj knjizi

nenametljivo nude unutarnju povezanost takvoga kršćanskoga i humanoga značenja.

Ivica Musa

Višnja Mesarić, *Cjelovito zdravlje: Terapijski učinak vjere na psihičke i tjelesne bolesti*. Zagreb: Zaklada biskup Josip Lang, 2019.

Temeljna poruka ove knjižice glasi da zdrava i autentična vjera doprinosi cjelovitom zdravlju čovjeka na njegovoj tjelesnoj, duševnoj i duhovnoj razini. Za neke bolesti sami smo krivi, a druge nastaju bez naše krivnje. U svakom slučaju, nakon dobre dijagnoze potrebno je pronaći dobru terapiju. Autorica ove vrijedne knjige Višnja Mesarić argumentirano nam poručuje da uspješna terapija treba bit integralna, tj. mora djelovati na naše tijelo, dušu i duh, jer to je čitav čovjek. Sv. Pavao kaže da je čitavo naše biće: duh, duša i tijelo (usp. 1 Sol 5,23). U knjizi se govori kako između našega uma i našega tijela postoji duboka povezanost tako da naše misli imaju velik utjecaj na funkcioniranje fiziologije našega tijela. Svojim mislima, a napose svojom vjerom, čovjek ima moć utjecati na promjenu svojega bolesnoga stanja na svim razinama. O tom govori ova vrijedna knjiga, u kojoj se mogu naći poticajne misli koje pomažu da naučimo kako kvalitetno živjeti i kako poboljšati svoje tjelesno, psihičko i duhovno zdravlje.

Na 112 stranica teksta u tri poglavlja obrađene su ove teme: 1. bolest videna iz biblijske perspektive i sa psihološkoga vidika; 2. kako umom izliječiti tijelo, učinak placebo efekta i psihosomatske bolesti; 3. vjera i zdravlje iz perspektive biblijske psihoterapije.

Mijo Nikić